

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Remissvar på rapporten "Närradion i Förändring" Radio- och TV-Verket
2003-04-15.

Sammanfattning:

* Stockholms Närradioförening instämmer med Radio- och TV-verket i så motto att en lagändring behövs. Vi anser dock att den föreslagna lagändringen inte kommer medföra minskning av kommersialiseringen av närradion, därtill är lagförslaget allt för lamt.

* Stockholms Närradioförening anser att Radio- och TV-verket har underskattat den kommersialisering som accelererat tränger ut de ideella föreningarna från Närradiofrekvenserna. Man har endast utgått från de situationer som uppstått i delar av Skåne och på några andra platser med mediekoncerners övertagande av närradiofrekvenser, bl.a. Radio Vinyl och Radio City. Verket har inte uppmärksammat den lokalt förankrade kommersialiseringen som innebär att lokala dagstidningsföretag tar över frekvenserna, vilket är aktuellt på Österlen, i Norrköping och på Gotland.

* Vi har noterat att Radio- och TV-verket ej undersökt varför föreningar har upphört att sända närradio. Inte heller har verket sökt kontakt med föreningar som vill börja sända, men av olika skäl ej förmått komma igång.

* Stockholms Närradioförening anser att de speciella förhållanden som råder i storstadsområdena, med behov av större täckningsområde än kommunen, ej tillräckligt har uppmärksammat i Radio- och TV-verkets rapport.

* Radio- och TV-verkets rapport beaktar ej heller tillräckligt att regelverket för övriga former av lokal radio påverkar förutsättningarna för närradion.

- - - -

Stockholms Närradioförening:

Stockholms Närradioförening har funnits i 21 år och sänder på tre frekvenser i Stockholm; 88 MHz, 95,3 MHz och 101,1 MHz. Föreningen har ett 25-tal medlemsorganisationer och är medlem i Närradions Riksorganisation(NRO). Stockholms Närradioförening har också ett nära samarbete med närradioföreningen Stockholm Sydväst i Hägersten.

Stockholms Närradioförening ser Närradion som en möjlighet för människor att komma till tals, att sprida åsikter och synpunkter, att ge uttryck för olika livsstilar och ställningstaganden. Därmed är närradion ett viktigt instrument för samhällsengagemang, integration och demokrati.

Minskande medlemsunderlag:

Stockholms Närradioförening har under de senaste 5 åren sett ett stadigt minskat antal medlemmar. Varje år är det någon eller några av de gamla föreningarna som lägger ner sin sändningsverksamhet. Nya föreningar anmäler intresse för att sända, men endast ett fåtal kommer igång och blir bestående medlemmar. Man ger upp inför byråkrati, arbetsbörda eller ekonomiska problem. Särskilt ungdoms- och invandrarföreningar har svårt att klara sig över tröskeln. De faller ofta ifrån innan de ens börjat sända.

Stockholms Närradioförening har ännu ej drabbats av kommersialisering, men ser följande scenario om nuvarande regelverk består: Det uppbåd av ideellt arbete som nu finns kommer så sakteliga att avta. Föreningslivets möjligheter till att företa sändningar kommer att minska och antalet vakanta sändningstider kommer att öka. Snart vill kommersiella föreningar ha del av dessa tider. Dessa kommer snart att kunna påverka schemaläggning så att de får de bästa tiderna vilket medför ytterligare minskat intresse från de ideella föreningarna. Förloppet blir accelererande när det väl kommit igång.

Orsaken till svårigheterna är

- * Snävt begrepp beträffande Sändningsområde
- * Försämrade ekonomi
- * Avtagande engagemang.

Sändningsområde:

Reglerna för närradion medför i dag att föreningarna inte når ut med sitt budskap till sina målgrupper. Kommunerna utgör allt för snäva områden i detta sammanhang. Reglerna för närradio måste utformas så att föreningarna når ut till sina målgrupper!

Ekonomi:

Närradions ekonomi kan förbättras på två sätt

- 1) Minska kostnaderna.
- 2) Öka intäkterna

Att minska kostnaderna:

Vi anser att Radio och TV-verkets rapport i allt för liten utsträckning poängterat behovet av minskade kostnader för närradion. För medlemsföreningarna i Stockholms Närradioförening är kostnaderna 2003 för att få radioprogrammen utsända fördelade enligt följande:

- * Avgifter till STIM, IFPI, SAMI etc: 36 %
- * Programöverföring av program från studio till sändare: 26 %
- * Drift av etersändare: 23 %
- * Frekvensavgifter till Post- och Telestyrelsen. 7 %
- * Drift av Internetutsändningar: 8 %

Man ser lätt att avgifter till STIM, IFPI, SAMI etc är en betungande post.

Räkningarna för dessa kostnader kommer från institutioner som har monopol på sin verksamhet. Närradion har ingen möjlighet att göra någon form av upphandling för att hitta den billigaste "leverantören" av upphovsrätt etc. Närradion består av ideellt arbetande människor, och har mycket litet att sätta emot i förhandlingar med nämnda organisationer. Vi

kan inte mäta oss med Privata Lokalradion eller Sveriges Radio när det gäller förhandlingsförmåga.

Stockholms Närradioförening ser nyss nämnda förhållande som ett mycket stort problem för närradioverksamheten i vårt område.

Nämnda organisationer vill framgent även ha betalt för den kompletterande utsändning via Internet som Stockholms Närradioförening bedriver som en service åt sina medlemmar. Av denna anledning kommer vi förmodligen att tvingas att lägga ner detta viktiga komplement. Istället för att kunna utveckla mediet, tvingas vi av starka motparter till kräftgång.

Att upphovsrättsorganisationerna på detta sätt vill tvinga på oss avtal, för att betala för kompletterande sändningar via Internet, och betala avgifter helt utan hänsyn till föreningslivets bristande betalningsförmåga, anser vi vara oskäligt.

Kostnaderna för programöverföring beräknas stiga kraftigt från kommande årskifte. Framgent räknar vi med en kostnadsökning på c:a 50%. Kostnadsökningen beror på Scanovas policy att ej längre hyra ut kopparledningar till närradio. Denna policy gäller även om det finns ledningar i gatorna. Problemet har uppdagats i samband med pågående flyttning av vår sändarplats. En detalj kan tyckas, men visar tydligt att förbindelsekostnader kommer att dramatiskt öka för närradion framöver. Problematiken tycks vara likartad över hela landet.

Till detta kommer respektive förenings studio- och produktionskostnader. Stockholms Närradioförening har ej någon studio att erbjuda sina medlemsföreningar, utan alla medlemmar löser studiofrågan enskilt. Kostnader för studio och produktion drabbar givetvis respektive förening likaväl.

Att minska kostnader för produktionsstudio och programöverföring skulle kunna göras om närradioföreningen fick ekonomi att bygga upp ett centrum för produktion av närradio. En närradioverkstad skulle givetvis minska behovet av överföringslinjer. Inte desto mindre finns behovet av överföring och Stockholms Närradioförening efterlyser ett system som gör att staten tillhandahåller dessa förbindelser utan avgift eller till ett pris som kan mötas av en ideellt arbetande organisation.

Ett område där statsmakten enkelt kan ingripa och minska närradions kostnader, är frekvensavgiften till Post- och telestyrelsen. Denna avgift är oproportionerligt hög för närradion, om man väger avgiftens storlek i förhållande till sändareffekten, jämfört med andra rundradiosändare.

Att öka intäkterna:

Vi anser att utredningen till viss del tagit upp de olika alternativ som kan tänkas. Vi är kluvna inför statliga bidrag, men anser att en korrekt utformning kan gagna närradion. Bidrag bör dock riktas till närradioföreningen på orten, som då ges möjlighet att bygga upp den infrastruktur och andra resurser som behövs för att producera och sända närradio.

Vissa av våra föreningar har valt eller tvingats till att sälja reklam för att överleva. Så länge inte annan finansiering kan ske och den nuvarande kostnadsbilden består, finns inget annat alternativ för dessa föreningar.

Man bör vara uppmärksam på att de ytterst få av våra medlemmar som valt att sälja reklam, inte får någon större avkastning. Det lilla det dock blir gör skillnaden mellan att överleva eller försvinna. Att reklamförsäljningen sker på ideell basis, är förutsättningen till att få något alls över på reklamförsäljningen.

Ökat täckningsområde - Ökat engagemang:

Många föreningar skulle få en vitamininjektion om medlemmarnas motivation för engagemang kunde ökas. I storstäderna tävlar många verksamheter om människornas tid. Dessutom slåss föreningarna som sänder närradio mot det faktum att närradiosändningarna inte når hela det område som medlemmarna upplever som det naturliga täckningsområdet.

Att det finns ett stort intresse för att vilja sända närradio i Stockholm bekräftas av att det faktiskt finns 112 tillståndshavare i kommunen. Att det är problematiskt att komma igång och att fortsätta bekräftas av att det är mer än 1/3 av dessa inte förmår att faktiskt sända närradio.

Det naturliga täckningsområdet för en förening är det område som medlemmarna bor, arbetar och vistas i till vardags. I Stockholm och andra storstadsområden är det naturliga täckningsområdet större än hemmakommunen. Kommunerna är små till ytan och många invånare rör sig dagligen över flera kommungränser i sin färd mellan bostad, arbete/skola och fritidsintressen. I storstadsområden bör därför ett täckningsområde tillåtas som omfattar både närradioföreningens "hemmakommun" och kringliggande kommuner. I vissa fall ("små" föreningar) kan även ett ännu större område tänkas. En liten invandrarförening t.ex. har förmodligen ett ganska magert medlemsunderlag i varje enskild kommun som kan engagera sig i föreningen. Den har därför medlemmar från en stor del av Stockholmområdet kommuner.

I dag bor endast en liten del av föreningarnas medlemmar inom täckningsområdet, vilket verkar dövände på föreningens radioverksamhet.

Samtidigt kräver befolkningsunderlaget och den vida variationen av föreningar att flera frekvenser/sändningskanaler kan täcka samma område. Föreningarna vill givetvis alla sända på tider som är bra för sina lyssnare. För att klara detta behövs flera frekvenser/kanaler som alla täcker hela sändningsområdet.

Lagstiftningen fastslår att närradion är en föreningsradio (§4 st1). Ur ett brukarperspektiv behöver detta inte följa kommungränser, utan kan i många fall berättiga till täckningsområden som griper över större områden. I en förlängning, och med beaktande av den tekniska utvecklingen, kan man i en framtid även tänka sig att begränsning av "täckningsområde" baseras på helt andra kriterier än kommun eller regiongränser.

Stockholms Närradioförening har hos regeringen begärt att få öka räckvidden för att kunna nå ett 15-tal grannkommuner. Ett flertal av dessa kommuner har inte tillräckligt lyssnarunderlag för att bära en egen närradioförening. I flera av dessa kommuner finns föreningar som har sina medlemmar och lyssnare i några eller alla övriga delar av stockholmområdet.

Det finns inte många konkreta skäl till varför närradion skall begränsas "lokalt".

Men det kan - tvärtemot Radio- och TV-verkets slutsatser - finnas anledning att istället skärpa kraven på tillståndshavarnas organisatoriska förankring. Här finns möjligheten att sätta upp kriterier för vad en ideell förening är och även definiera krav för en "radioförening".

Om närradion skall utvecklas kommer det sannolikt att bli nödvändigt av ekonomiska och tekniska skäl att hitta sändarlösningar som blir regionala eller delvis regionala.

Digital radio:

Även närradion bör ges möjlighet att utnyttja annan teknik än FM-radio, tex. DAB eller annan kommande teknik. Att i lagstiftningen förbjuda närradio att använda viss teknik ser vi som en hämsko. Tvärtom borde framtida nya tekniker kunna engagera fler människor i närradiosfären. Den är ju beroende av ideellt arbete, inte bara för skapande av programmens innehåll, utan även för teknik i samband med inspelning, distribution och utsändning. Ge närradion möjlighet utvecklas även på det tekniska planet!

Frekvensbrist:

Radio och TV-verkets rapport har inte tagit en helhetssyn på radiolandskapets nuvarande komplexitet. Som tidigare nämnts finns i praktiken fyra former av lokal radio, vid sidan av Public Service (SR):

- * Privat Lokalradio av äldre modell
- * Privat Lokalradio av nyare modell
- * Kommersiell privat närradio och
- * Föreningsdrivan ideell närradio.

Dessa former påverkar varandra och är till vissa delar beroende av varandra. Exempelvis skulle många av nuvarande kommersiella närradiostationer vilja gå över till Privat Lokalradio av nyare modell, Detta är ej möjligt på grund av frekvensbristen på FM-bandet orsakad av i första hand dominansen av mediekoncernernas radiostationer enligt den

äldre PLR-modellen. Grundproblemet med närradions kommersialisering kan således vara Privat Lokalradio av den äldre typen.

Åtgärdsförslagen i rapporten:

Författningsförslaget:

Verkets förslag, att tillstånd skall kunna ges till "Lokala föreningar med anknytning till sändningsområdet" är allt för vidlyftig och oprecis.

Vi menar att föreningen både skall ha sin verksamhet och sitt säte inom området. Dessutom måste sändningsområdet kunna vara större än en kommun.

Vi förordar att följande formuleringar:

(4 kap 4§) "... följande juridiska personer: 1. *Ideella, icke vinstdrivande, föreningar som har sitt säte och sin verksamhet inom sändningsområdet och i övrigt kunna anses vara knutna till sändningsområdet.* 2....."

(4 kap 2§ 2 st) "...Radio- och TV-verket får om det finns synnerliga skäl besluta om större sändningsområden än en kommun. Lag (1998:311). *I områden, vars invånare till stor del dagligen rör sig över kommungränserna, liksom i områden där kommun ej själv har tillräckligt lyssnarunderlag för att närradiostation drivs där, anses synnerliga skäl föreligga.*"

Utökad information, utbildning och rådgivning (5.9 och 6.3.3)

* Vi instämmer med verkets åsikt att resurser avsätts för informations- och rådgivningsinsatser.

Möjliga åtgärder mot kommersialiseringen (5.3 och 6.4.1):

- * Vi förordar en genomgripande översyn av radiolandskapet.
- * Vi delar inte Radio- och TV-verkets syn på att närradion i många fall är enda radioform som erbjuds den som vill sända lokala radioprogram, vilka egentligen borde rymmas inom den kommersiella lokalradion. Det är snarare en fråga om kostnader för dessa föreningar. Vi menar att fler frekvenser/kanaler bör öppnas för kommersiell lokalradio, och därav minska tendensen med kommersiella stationers inbrytning på närradio-kanalerna.
- * Frågan om behov av täckningsområde över ett större område ska särskilt beaktas, speciellt i storstadsområdena.

Reklamförbud (5.4 och 6.4.2)

- * Vi ser inget hinder i att reklamförbud i närradion införs, förutsatt att alternativa finansieringsformer eller metoder för tillräcklig kostnads-sänkning införs.

Sändningstillstånd endast till en tillståndshavare per [sändningsområde] (7.3)

- * Frågeställningar kring en paraplyorganisation på orten behöver belysas ytterligare.

STOCKHOLMS NÄRRADIOFÖRENING

Leszek Rozpedek

Lennart Franklin